A szakmunkásképzés hatékonyságának növelése a munkaerőhiány csökkentésére címmel szervezett fórumot a Magyar Épületgépészek Napján a MÉGSZ december 1-jén. Az elhangzott hat előadás összefoglalói olvashatók az alábbiakban.

Gyorsított szakmunkáskisegítő-képzési lehetőség és tapasztalatok

Előadó: Domonkos László alelnök (MÉGSZ)

– Elsősorban vállalkozási oldalról közelítem meg az előadás címében megjelenő problémát. Olyan aspektusból, hogy mire is van szüksége az építőipari, épületgépészeti vállalkozásoknak. Hogyan lehet az igényeiket kielégíteni, és milyen remény van a sikerre – kezdte beszédét Domonkos László.

– 2016-ban indultak el az önkormányzati oktatóprogramok, ugyanakkor publicitás, információáramlás hiányában sok esetben sem a vállalkozások, sem az érdekképviseletek nem tudnak ezek létezéséről. Szegedi lévén elsősorban Csongrád megyei adatokra támaszkodom, de országosan igaz, hogy csökken az álláskeresők száma. Kevés beruházás van, a multicégek pedig felszívják a munkaerőt, így az építőiparban folyamatos hiány jelentkezik. A kamarától jelezték, hogy kevés ugyan a képzés, de még ezekre is kevés diák jelentkezik, szakképzett munkaerőből pedig hiány van, mivel rengeteg szakember ment ki Németországba, Ausztriába vagy egyéb nyugati országba dolgozni – összegezte a helyzetet a szakember.

– Ahhoz, hogy a jelenlegi iskolarendszerből megfelelő számú szakképzett munkaerő kerüljön a vállalkozásokba, az hosszú évek kérdése. Ugyanakkor a kivitelezési folyamatokat ma és holnap kell megoldani, tehát ki kellett találni valamit a MÉGSZ elnökségében. Elsősorban épületgépészeti vonatkozásban igaz, hogy óriási luxus, hogy egy szerelőpár mindkét tagja képzett, és több szakmával rendelkezik. A szerelőpár másik tagja elég, ha betanított munkás vagy segédmunkás, olyan munkavállaló, aki anyag-, szerszám- és technológiai ismerettel is rendelkezik. Önállóan ugyan nem tud megszerelni egy fűtésrendszert vagy vízhálózatot, de nagyon hasznos segítséget tud nyújtani.

– Tehát kisegítőmunkaerő-képzésről beszélek, amire az állami oktatás nem alkalmas. Az

átképzés sem megoldás, mert nincs fölösleges létszám a gazdaságban. A külföldi, ukrán munkavállalók sem állnak már meg Magyarországon. A közmunkában dolgozókat kellene átképezni, a cél a hátrányos helyzetűek, inaktívak reintegrálása a munka világába – vélte az alelnök.

– Kérdés, hogy a közfoglalkozottak, inaktívak csoportja milyen képzést tud egyáltalán befogadni? Alapdolgokat kell megtanítani, anyag- és szerszámismeretet, munkavédelmet, biztonságtechnikát, amit alkalmazni tudnak. Technológiai folyamatokat, hogyan kell egy vállalkozásnál dolgozni, a gépek, eszközök tisztítását és nem feltétlenül a működési elvét. Nagyon fontos, hogy meg kell tanulniuk vállalkozásban élni, vagyis szocializálni kell őket. Talán ez utóbbi a legsürgetőbb feladat. A szakképző intézményeknek erre kell képzési programokat létrehozniuk.

– 2016-ban, országosan indult el egy uniós pályázati program, aminek célja megyei szinten, partnerszervezetekkel megoldani a foglalkoztatás kérdését. Paktumirodák jöttek létre minden megyeszékhelyen, de ezeket kevesen ismerik. Milyen támogatásokat lehet elérni ezzel a programmal? Bértámogatást, képzési támogatást, elhelyezkedésben való segítséget utazás, lakhatás támogatásával. A pályázatban szereplő erőforrások 70 százalékát a kormányhivatalok kezelik, vagyis ők finanszírozzák a képzéseket. A program 2019-ig tart, de már benyújtották az igényt, ami 2020-ra módosítaná a határidőt. Ebben az időszakban munkaerőre is szükség lesz, vagyis fontos lenne gondoskodni a gyors szakmunkaerő-pótlásáról – fejezte be előadását Domonkos László.

A szakképzés kódolva van!

Előadó: Vörös-Gubicza Zsanett oktatási-képzési igazgató (MKIK)

– Nehéz egy sikeres dolgot úgy bemutatni, hogy folyamatosan kritikát kap a szakképzés, hol azért, mert változtatunk benne valamit, hol pedig azért, mert nem. Kicsit hasonlít a dolog a focihoz: mindenki ért hozzá, mindenki tudja, hogyan lehetne az oktatást rendbe rakni – nyitotta meg beszédét Vörös-Gubicza Zsanett.

– Az elmúlt években megtörtént a szakképzési rendszer integrációja, szakképzési intézmények létrehozása, az intézményfenntartó pedig a nemzetgazdasági minisztérium lett. 2016-ban egy

mondvacsinált változtatás is történt: átrendezték az oktatást, mondván, ettől vonzóbb lesz a szakképzés: a szakközépiskolákat átnevezték szakgimnáziumra. Ez, szerintem, inkább zavart keltett, mintsem vonzóvá tette azt.

– Mindenesetre az elmúlt években 100 ezer fővel lett kevesebb a középiskolákban tanulók száma, sajnos elég komoly demográfiai csökkenésnek vagyunk a szemtanúi. Át lehet alakítani a felnőttoktatást és a képzési programokat, csak éppen nem tudjuk megtölteni az iskolapadokat, mert kevés az ember, és aki van, az sem akar tanulni. Tavaly 155 ezer meghirdetett férőhely volt, és 87 ezer ember jelentkezett, vagyis a rendszer kapacitásának csak a fele telt föl.

– A feladat az lenne, hogy kiszűrjük a párhuzamos képzéseket egy-egy régión belül. Szükséges lenne a kapacitásokat integrálni olyan oktatási helyekre, amelyek már léteznek. Mitől lehetne vonzóbb a szakképzés? Én azt gondolom, hogy egy átfogó szemléletváltástól, ami az oktatás körülményeit érinti. A tanulók – akik mögött szülők állnak – gimnáziumot választanak. Sok helyen az infrastruktúra miatt mennek gimnáziumba. Az elkövetkezőkben fel kell újítani az iskolákat, javítani az eszközellátottságot. Az oktatást végzők felkészültségén is javítani kellene – körülbelül három év szükséges ahhoz, hogy a rendszert felkészítsük egy új OKJ-s tananyag bevezetésére. A tananyagfejlesztés nagyon fontos: van egy szakmai és egy pedagógusi oldala: fontos lenne a tanárokat továbbképzésben részesíteni, számos kritika éri őket, hogy hogyan és mit tanítanak. Segítséget kell nyújtani nekik – emelte ki az igazgató.

– Egy 2016-os felmérés szerint a Z-generáció (akik most tanulnak) számára az elérhető munkák 65 százaléka még nem is létezik, tehát nem tudjuk, hogy milyen új munkalehetőségek lesznek 2020-ra. Az alapvető készségek egyharmada abból fog állni, ami jelenleg még nem nélkülözhetetlen. A jövő munkavállalói felé a legfontosabb elvárások a foglalkoztathatóság, kreativitás, érzelmi intelligencia, kognitív rugalmasság és tanulékonyság.

– A digitalizáció és a nyelvtudás kiemelten fontos, de a manuális készségek fejlesztése is. Célirányos pályaorientációra, pályatanácsadásra lenne szükség. Fontos lenne a pályakorrekció, hogy akár szakmacsoporton belül is lehessen váltani. Éppen ezért országos pályaorientációs tanácsadást fogunk indítani, ahol a célcsoport ezúttal a szülők lesznek. Sokan ódzkodnak tőle, hogy szakmát tanuljon a gyerekük, ezért azokat is gimnáziumba íratják, akiknek nem biztos, hogy ott lenne a helyük, és ezen változtatni kellene – hangsúlyozta a szakember.

Az építőipari vállalkozók tapasztalatai a szakemberképzés piaci igényekhez alakításáról

Előadó: Koji László elnök (ÉVOSZ)

– Az EVOSZ a vállalkozói tapasztalatokat összegyűjtve készített egy vitaanyagot, ahol megoldási javaslatokat is tesz, erről szeretnék most beszélni – kezdte prezentációját Koji László.

– 2016–2017-ben az építőipari szakmában összesen 16 440-en tanultak. Ebből majdnem 14 ezer nappalin, a többi a felnőttoktatásban. Ebben benne van a központifűtés- és villanyszerelő, valamint az energiaszerelő is. A számokból az tűnik ki, hogy pozitív irányba mozdultunk el, vagyis nem szabad elkeseredni. Az alsó évfolyamokon már magasabbak a számok, mint a végzős hallgatóknál. Több gyerek vagy felnőtt gondolja úgy, hogy el lehet helyezkedni az építőipari szakmában. Egyetértek az előttem elhangzott előadással: a szülők hozzáállásán változtatni kell, nem baj az, ha a gyerek az építőiparban helyezkedik el, a feladatunk megmutatni nekik a szakma szépségét.

– 2013-hoz képest jelenleg 20 ezer emberrel foglalkoztatunk többet, és ezek többsége be sem tanított munkás. A tanulóknál pedig a legnagyobb probléma, hogy nincs motiváltság. A maradékelv alapján gondolkodó gyerekeket és szülőket kell megérinteni. Külön kell tudnunk azokhoz a szülőkhöz szólni, akiknek a gyereke közepes tanuló, mégis gimnáziumba akarja íratni, holott lehet olyan képessége, amivel a mi szakmánkban csúcsra tudna jutni – hangsúlyozta az ÉVOSZ elnöke.

– Ma Magyarországon az intézményrendszer elaprózott és túlméretezett lett, mindezt úgy, hogy nincs gyerek, és nem is lesz több. Több mint hatvan helyen van képzés, ez sehova nem vezet, mert az iskolák felszereltsége nem megfelelő. A tanárok alulfizetettek és motiválatlanok. Amikor a duális képzésről beszélünk, akkor az építőiparban tovább kell lépni, a KSH 94 ezer vállalkozást jelez, a NAV 82 ezret, a kamara pedig 58 ezer építési vállalkozót tart számon. A vállalkozások jellemzően tíz főnél kevesebb embert foglalkoztatnak, jelentős részük családi vagy kényszervállalkozó, itt kellene meglépni a generációs váltást. Ha elmegy a szakember, mi lesz a három emberével, aki nem ért a szakmához? – tette fel a kérdést a Koji László.

– Legálisan, azaz bejelentve 35 ezer ember dolgozik, a mikrovállalkozónak nincs ideje tanulni, fejleszteni. A szakmának támogatnia kellene a képzéseket, azonnali tennivaló lenne képezni és betanítani. De ki készíti el az elméleti és gyakorlati tananyagot? Az lenne a jó, ha ez az OKJ-s

képzés része lenne. Nagyon kevés cég tudja felvállalni, hogy elméleti anyagot csináljon, ami az OKJ-s képzésbe illeszkedik.

– Jó lenne két-három éven belül változást elérni. Bajorországban a gyakorlati építőipari képzés hat helyen történik, amit mi hatvan (!) képzőintézményre osztunk szét. Összpontosítani kellene, persze ehhez tanmenetet kell változtatni, és kollégiumok kellenek. Jelenleg a gyerek hetente egy-két napra megy ki a duális képzésben gyakorlatra, vagyis nem látja a gyakorlati folyamatot egészében. Bajorországban egy hónap a folyamatos gyakorlati képzési idő – hívta fel rá a figyelmet a szakember

A felnőttképzés szerepe az épületgépész szakmában, a szakmai követelmények felülvizsgálata

Előadó: Székely Zsolt (Dunagáz Zrt.)

– Az épületgépész szakma a sok szakág miatt rengeteg szabályt és vizsgakövetelményt foglal magába. Az OKJ-s képzésre tökéletesen illik Hérakleitosz mondata, miszerint semmi sem állandó, csak a változás. Valóban sok volt a változás, az utóbbi években ennek a fő mozgatórugója egy kormányhatározat volt, ami „a szakképzés a gazdaság szolgálatában” koncepcióról szólt – nyitotta meg beszédét Székely Zsolt, a Dunagáz Zrt. elnöke.

– 2015-től megkezdődött a szakképzések átfogó felülvizsgálata, amivel a gazdasági változásokra, főként a munkaerőhiány megjelenésére próbált a kormányzat reagálni. Ez érintette a felnőttképzést is, vagyis az OKJ-s képzések felülvizsgálatát, amiben a kamara nagyon nagy szerepet vállalat. Ennek következtében új szakképesítéseket alakítottak ki, továbbá a korábban meghatározott, a valóság talajáról kissé elrugaszkodott kötelező minimális óraszám racionálisabb lett, és bevezették a magyar képesítési keretrendszert is. 2013-ban a klasszikus, moduláris vizsgáztatási rendszerről komplex vizsgáztatásra álltunk át.

– Az épületgépész és a gázipari technikus a legszemléletesebb példa. 2007 és 2016 között kilenc szakmai és vizsgakövetelmény jelent meg. Nekünk, képzőknek ezeket a változásokat nem könnyű lekövetni, főként, mivel a rendeletek jelentős változásokat is hoztak. Például az elméleti és gyakorlati képzési arány konkrétan megfordult: 60-40-ról 40-60 százalékra. 2012-től érettségi hiányában is lehetőség van bekapcsolódni bizonyos technikusi képzésekbe,

amelyekhez mestervizsga szükségeltetik. Ezzel egyébként maximálisan élnek is a szakmán belül a már tizenöt-húsz éve dolgozó, mestervizsgával rendelkező kollégák – hívta fel rá a figyelmet Székely Zsolt.

– A csapból is az általános munkaerőhiány folyik, ami, sajnos, igaz, különösen az épületgépész szakmában. Kissé elaprózódott a képzési rendszer, mivel a technológiai innováció folyamatos, így a megszerzett tudást is folyamatosan frissíteni kell. Megoldási javaslatokat kell nyújtani a szakma nehézségeire, és elengedhetetlen a minőségi felnőttképzés. Fontos a munkaadók anyagi támogatása, a tőkeerőseknek áldozniuk kell képzésre, átképzésre, az oktatásban résztvevőknek pedig motiváltnak kell lenniük – összegezte a feladatokat a szakember.

Mit tehet a szakiskola, hogy minél több fiatal válassza az épületgépészet valamelyik ágát?

Előadó: Kiss Mihály igazgató (Békéscsabai Szakképzési Centrum, Trefort Ágoston Szakgimnázium és Szakközépiskola)

– Provokatív kérdéseket szeretnék felvetni. Minden területen képezzük az épületgépész szakembereket, iskolarendszerben, nappalin, felnőttképzésben és felnőttoktatásban. Iskolaigazgatónként elmondhatom, hogy olyan szintű verseny alakult ki a tanulókért, amivel az épületgépészet struktúrája nem tud versenyezni – fogalmazott meg egy alapvető problémát Kiss Mihály.

– A Békésmegyei Szakképzési Centrumban összesen ötezren tanulnak, öt ágazaton belül huszonnyolc szakképzés történik. Jelenleg ott tartunk, hogy az elmúlt két évben nem tudtunk épületgépészeket beiskolázni, aki jelentkezett, át kellett irányítani más területre, mert annyira alacsony volt a létszám. A felnőttképzésben harmincöt tanuló van. Ugyanakkor az informatikából a számítógép-szerelőket lefeleztük, mert nincs igény a szakmára: tele lenne az osztály, de nem kellenek a munkaerőpiacon. Ezzel szemben tavaly összesen tizenhat épületgépész technikusunk végzett, ebből tizennégy már elhelyezkedett, dolgozik, és nem vett részt a továbbképzésben. Az iskolának ez nem jó, de látható, mekkora az igény a szakmára – vázolta fel a riasztó számokat az igazgató.

– Másik probléma a tananyag. A kompetenciaalapú képzésen, ahol írásbeli vizsga is van, olyan

nehéz kérdések vannak, hogy mindenki megbukik. Az elektronikai műszerészképzés már nincs érettségihez kötve, de a kérdéssor nem változott. Olyan szintű matematikaoktatás van, aminek nem tudnak megfelelni. Vizsgára készítünk fel vagy az életre? Nagy különbség!

– Száz tanulót utaztattunk külföldre, Finnországban, Máltán, Spanyolországban már egy hét után egyedül dolgoznak a tanulók. Más az oktatási rendszer. Ha az észtek világra szóló képzést csinálnak, akkor mi mért nem vagyunk rá képesek? A Boston kutatóintézet szerint 2030-ra minden fejlett országban munkaerőhiány lesz, még az automatizálás, robotika ellenére is, a németeknél ötmillió munkavállalóra lesz szükség 2030-ra. Ezzel szemben nálunk mindenki gimnáziumba akarja adni a gyerekét, Békés megyében öt gimnáziumnak van létjogosultsága, a többiben feleslegesen tanulnak a tanulók, mert nincs meg a megfelelő kompetenciájuk hozzá. Őket kellene a szakgimnáziumokba átiskoláztatni – zárta előadását Kiss Mihály.

Anomáliák és jobbító javaslatok a hűtő-klíma szakképzésben

Előadó: Várkonyi Nándor főtitkár (HKVSZ)

– A HKVSZ 1993-ban alakult, környezetvédelmi képzéseket indított uniós előírásokból. Az első OKJ-s képzésekkel elindult a hűtős oktatás is, országosan szép számban foglalkoztak ezzel. 2011 elején új struktúrát kapott az OKJ, és továbbra is hatékony maradt a képzés. Jelenleg vadászni kell a hallgatókra mind a nappali, mind a felnőttképzésben – vázolta fel a problémát a főtitkár.

– Annyira sok a munka, hogy visszautasítások vannak. Nappali képzésben egy tizennégy éves gyerek még nem alkalmas erre, túl bonyolult a szakma. Azt mondják a tanárok, hogy egy húszfős csoportból két-három gyerekhez tudnak szólni, a többit nem érdekli az anyag. A felnőttképzésben ugyanazok az alapfeltételek a belépéshez, itt az az anomália, hogy nincs kishűtős OKJ-s képzés. Régen egy modul volt a háztartási gépekre, ez kikerült az OKJ-ből, ami baj, mert így egyszerre lehetne háztartási hűtőkkel és klímával is foglalkozni. Azért nincs benne, mert nem vonatkozik rá az üvegházhatás-szabályozás. A képzés nem kielégítő. Kérdezem: a „gyorstalpalóval” szerzett szakmai tudás elegendő-e ennek a felelősségteljes szakmának a gyakorláshoz?

– A mobil szektor felnőttképzésében is sok a probléma. Autóklíma, rakományhűtés, a kamion

hűtőrendszere hiába tartozik egy kategóriába, mégsem lehet egységesen vizsgázni a problémás jogszabályok miatt. Az uniós rendeleteket mielőbb harmonizálni kellene. A magániskolás járműklímás képzés ellehetetlenült, azt kellene megoldani, hogy a szakképzési centrumok ezt át tudják vállalni. A tananyagok nem korrektek szakmai szempontból, ezeket minél előbb ki kell gyomlálni. Jó hír, hogy szakmai konferenciák vannak a hűtőiparban, legutóbb Visegrádon kétszáz feletti volt a részvétel, tehát van érdeklődés.

– Vannak szakmunkások, akik hűtésszerelést végeznek, de technikus már jóval kevesebb van, ezt a képzést is fel kellene ébreszteni. A műszaki egyetemmel kooperálva egy szakmérnökképzést indítunk, lényege, hogy a már meglévő és nagy tapasztalattal rendelkező szakembernek legyen tervezési jogosultsága. Már most van tíz-tizenkét jelentkező, reméljük, jövőre indulhat is az oktatás – zárta előadását Várkonyi Nándor.